

Dňa 14. februára na zasadnutí projektovej skupiny zaoberajúcej sa nezávislosťou a zodpovednosťou sudcov vyzvala prezidentka Európskej siete súdnych rád (ďalej len ENCJ) členské štáty ENCJ, aby prijali stanovisko k situácii týkajúcej sa plánovaného prijatia zákona, ktorým sa výrazne oslabí nezávislosť súdnej moci v Poľsku.

Dôvod prijatia stanoviska na zasadnutí Súdnej rady Slovenskej republiky:

V súčasnosti má poľská súdna rada 25 členov, z ktorých 15 členov je volených sudcami a 10 členov sú členmi ex officio.

Poľská vláda pripravuje zákon, ktorým sa má súčasná poľská súdna rada rozdeliť na dve komory.

Jedna komora by mala mať podľa návrhu zákona 15 členov, volených parlamentom.

Druhá komora by mala mať 10 členov, ktorí sú členmi ex officio.

Prijatím vládneho návrhu zákona by automaticky zaniklo členstvo súčasným 15 členom volených sudcami a to do 90 dní odo dňa účinnosti zákona.

Stanovisko Súdnej rady Slovenskej republiky k uvažovaným zámerom poľskej vlády na zmenu zloženia súdnej rady Poľskej republiky:

Súdna moc je jedna z troch mocí v ktoromkoľvek demokratickom a právnom štáte. Jej poslaním je zabezpečiť samotnú existenciu právneho štátu a tým zaručiť riadne uplatňovanie právnych predpisov nestranne, spravodlivo a efektívnym spôsobom.

Z úpravy článku 6 Dohovoru o ľudských právach a základných slobodách vyplýva zásadná skutočnosť, že každý má právo na spravodlivé a verejné prejednanie veci nezávislým a nestranným súdom. Nezávislosť súdnej moci zabezpečuje totiž každej osobe právo na spravodlivý proces, čím sa zaručuje dodržiavanie ľudských práv a základných slobôd.

V materiálnom právnom štáte sa dôsledne dodržiava ústavný princíp trojdelenia štátnej moci a systém protiváh a vzájomných brzd. Posilnenie inštitucionálnej nezávislosti súdnej moci od moci výkonnej a zákonodarnej sa dá účinne zabezpečiť predovšetkým ústavným konštituovaním nezávislého orgánu, ktorý má zabezpečiť nezávislosť súdnictva a jednotlivých sudcov, čím sa podporuje efektívne fungovanie súdneho systému. Nezávislosťou súdnictva ako celku je zabezpečená nezávislosť jednotlivých sudcov, čo je základným atribútom právneho štátu.

Na zabezpečenie nezávislosti sudcov aj súdnictva má každý štát vytvoriť súdnu radu ako osobitný orgán, ktorý je nezávislý na zákonodarnej a výkonnej moci a vybavený širokými kompetenciami v justícii. Je nepochybné, že záruka inštitucionálnej nezávislosti súdnej moci zriadením súdnej rady sa vzťahuje aj na jej jednotlivých členov, ktorými je tvorená, keďže nie je objektívne možné zabezpečiť nezávislé postavenie súdnej rady ako celku bez toho, aby aj jej jednotlivým členom bolo taktiež zabezpečené nezávislé postavenie.

Po zásadných politicko-spoločenských zmenách, nástupom k demokracií v krajinách tzv. východného bloku sa prispôbovali právne poriadky týchto štátov v časti týkajúcej sa systémových zabezpečení nezávislosti súdnictva na základe viacerých odporúčaní príslušných orgánov Európskej únie (Európska komisia pre demokraciu prostredníctvom práva – Benátska komisia, Valné zhromaždenie OSN, Výbor ministrov Rady Európy, Poradná rada európskych sudcov CCJE, Európska sieť súdnych rád).

Odporúčania a stanoviská týchto medzinárodných orgánov, ktoré majú právnu relevanciu sa zhodujú v podstatnej skutočnosti, že súdna rada sa musí skladať z podstatnej časti (väčšiny) sudcov, ktorí sú volení sudcami, pričom sa nepripúšťa aby v takomto orgáne súdnej moci bolo menej ako polovica členov sudcov – volených sudcami (čl. IV, bod. 4 Stanoviska Benátskej komisie č. 494/2008; bod 13 Stanoviska Poradnej rady Európskych sudcov CCJE č. 3/2010; bod. 27 Odporúčania výboru ministrov Rady Európy CM Rec (2010) 12; bod. 4 Budapeštianskej rezolúcie ENCJ 2008).

Zákonodarné orgány sú vo všeobecnosti oprávnené voliť len časť členov súdnych rád spomedzi osôb s právnickým vzdelaním. (čl. 31 Odporúčania Benátskej komisie č. 403/2006).

Je teda zrejmé, že z dôvodu zabezpečenia nezávislosti tohto orgánu nie je možné pripustiť aby ich volil alebo menoval výlučne politický orgán, ktorý predstavuje výkonnú alebo zákonodarnú moc, pretože by to jednoznačne predstavovalo hrozbu presadzovania stranicko- politických záujmov (Európska charta štatútu sudcov z júla 1998 – Dôvodová správa k bodu 1.3).

Súdna rada Slovenskej republiky konštatuje, že súčasná úprava kreovania členov súdnej rady Poľskej republiky je v plnom súlade s medzinárodnými štandardami krajín EÚ o systémovom zabezpečení nezávislosti súdnictva a sudcov.

Pripravované zmeny v zložení súdnej rady o kreovaní sudcov rozhodnutím zákonodarného zboru jednoznačne považujeme za riešenie, ktoré nerešpektuje princíp del'by moci a rovnosti troch mocí v právnom štáte a narúša požadovanú nezávislosť tohto orgánu od moci výkonnej a zákonodarnej. Vyslovujeme plnú podporu stanovisku súčasnej súdnej rady Poľskej republiky na zachovanie súčasného platného modelu kreovania členov súdnej rady Poľskej republiky.

Kancelária Súdnej rady Slovenskej republiky vytvorila stanovisko k situácii v Poľsku na základe textov vyššie uvedených dokumentov a nálezů Ústavného súdu SR PL ÚS2/2012.